

Testaa, mitä tiedät papilloomavi- ruksesta - nettitestit Väestöliiton Hyvä Kysymys verkkopalveluun

Selin Ona, Virtanen Jonna

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Testaa, mitä tiedät papilloomaviruksesta -
nettitestit Väestöliiton Hyvä Kysymys Verkkopalveluun**

Selin Ona, Virtanen Jonna
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu 2022

Selin Ona, Virtanen Jonna

Testaa, mitä tiedät papilloomaviruksesta - nettisesti Väestöliiton Hyvä Kysymys verkkopalveluun

Vuosi 2022

Sivumäärä 31

Opinnäytetyön tarkoituksena oli nuorten seksuaaliterveyden edistäminen. Tavoitteena oli tarjota nuorille näyttöön perustuvaa tietoa seksuaaliterveydestä ja erityisesti papilloomaviruksesta. Yhteistyökumppanina toimi Väestöliitto, jolle tuotettiin nettisesti nuorille Hyvä Kysymys - verkkopalveluun.

Teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin papilloomavirusta yleisesti, sen tarttuvuutta ja ennaltaehkäisyä, HPV-rokotetta sekä kohdunkaulansyöpää. Nuorten seksuaalisuutta, seksuaalisuuden kehittymistä, seksuaalikäyttäytymistä ja seksuaalioikeuksia käsitellään myös kattavasti. Teoriaosuudessa käsiteltiin myös tutkimusmenetelmää teoreettisella tasolla.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Aineisto kerättiin kahta eri tietokantaa käyttäen (Medic ja Finna.fi). Suuresta aineistosta työhömmä valikoitui seitsemän tutkimusartikkelia. Sisällön analyysivaiheessa käytettiin deduktiivista eli teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Kirjallisuuskatsauksesta saatujen tulosten avulla saatiin käsitys siitä, millaisia kysymyksiä tietotestin oli hyvä sisältää sekä saimme vastaukset kahteen tutkimuskysymykseen.

Aineiston analysoinnin tuloksena muodostui selkeys siitä, että yleinen tieto papilloomaviruksesta, papilloomaviruksen tartuntatavat, papilloomaviruksen ehkäisy ja hoito sekä pitkittyneen papilloomavirusinfektion seuraukset ja yleiset asenteet papilloomaviruksesta olivat tuotettavan testin aihealueet. Tulosten avulla tuotimme Väestöliitolle 12 tietotesti kysymystä vastauksineen. Oikeat, näyttöön perustuvat vastaukset kerättiin teoreettisesta viitekehystä.

Asiasanat: papilloomavirus, HPV, nuoret, seksuaalisuus

Selin Ona, Virtanen Jonna

**Test what you know from papillomavirus - online test to Väestöliiton Hyvä Kysymys -
online service**

Year 2022

Pages

31

The purpose of the thesis was to promote the sexual health of young people. The aim was to provide young people with evidence-based information on sexual health and the papillomavirus. Our partner was Väestöliitto. We introduced an online test for young people to Väestöliiton Hyvä Kysymys- online service.

In the theoretical framework, we discussed papillomavirus in general, its infectivity and prophylaxis, HPV vaccine, and cervical cancer. Adolescent sexuality, development of sexuality, sexual behavior, and sexual rights were also comprehensively addressed. Our theoretical part also deals with our research method at the theoretical level.

A descriptive literature review was used as the research method of the thesis. The data were collected using two different databases (Medic and Finna.fi). From the large material, seven research articles were selected for our work. In the content analysis phase, we used deductive content analysis. With the help of the results obtained from the literature review, an idea was created of what kind of questions the data test should include and answers to two of our research questions.

The analysis of the data revealed that the general knowledge of papillomavirus, papillomavirus transmission methods, prevention and treatment of papillomavirus, the consequences and general attitudes about papillomavirus infection were the subjects of the test to be produced. With the help of the results, we brought 12 data test questions with answers to the Population Union. Correct, evidence-based responses were collected from the theoretical framework.

Keywords: papillomavirus, HPV, young, sexuality

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät.....	7
3	Papilloomavirus yleinen infektio	7
3.1	Papilloomaviruksen tarttuvuus ja ennaltaehkäisy	8
3.2	Kondyloomat ovat papilloomaviruksen aiheuttamia	8
3.3	HPV - rokote suojaa tartunnalta	9
3.4	Kohdunkaulan syöpä papilloomaviruksen seurauksena.....	10
4	Nuoren seksuaalisuus	11
4.1	Seksuaalisuuden kehittyminen	12
4.2	Nuorten seksuaalikäyttäytyminen	14
4.3	Seksuaalioikeudet kuuluvat kaikille	15
5	Yhteistyö väestöliiton kanssa	17
6	Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	17
6.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	18
6.2	Aineiston keruu kirjallisuuskatsauksen avulla	18
6.3	Aineiston analyysi sisällönanalyysillä	20
6.4	Kirjallisuuskatsauksen tulokset.....	22
7	Tietotesti papilloomaviruksesta.....	23
7.1	Testin laatiminen	23
7.2	Testin kysymykset ja vastaukset	24
7.3	Testistä saatu palaute	25
8	Pohdinta	26
8.1	Tietotestin tarkastelua	26
8.2	Opinnäytetyön eettiset ja luotettavuuskysymykset	27
	Lähteet.....	28
	Taulukot	31

1 Johdanto

Ihmisen papilloomavirus eli HPV (Human Papilloma Virus) on hyvin yleinen sukupuoliteitse tarttuva infektio. Erilaisia papilloomaviruksia tunnetaan yli 100. Pitkälle edennyt papilloomavirus voi aiheuttaa kohdunkaulan solumuutoksia, joka voi edetä syövän esiasteiksi ja siitä syöpään asti. Ihmisen ihon tai limakalvon kautta tarttuvaa virusta, sairastaa moni ihminen, jos-sain vaiheessa elämää. Yleisin tartuntatapa on suojaamaton limakalvokontakti. Papilloomavirus on yleensä oireeton. (HPV eli ihmisen papilloomavirus, Terveyskylä, Naistentalo.) Suomen tartuntalain (1227/2016) mukaan seksitaudit jaetaan kolmeen osaan yleisvaarallisiin, valvottaviin ja muihin. Kondyloomat kuuluvat muihin seksin välityksellä tarttuviin tauteihin (Tartuntatautilaki 1227/2016). Papilloomaviruksen muita ilmenemismuotoja kuin kondyloomat ei Suomessa luokitella tartuntatautilain mukaan viralliseksi seksitaudiksi. (Tarnanen ym. 2021).

Papilloomavirus ja sen hoito on puhututtanut paljon viime vuosien varrella. HPV-rokote on jakanut erilaisia mielipiteitä sekä keskustelua sen puolesta, että vastaan. Nuorille on tärkeää antaa tarvittava tieto, tuki ja mahdollisuus voida vaikuttaa omaan seksuaaliterveyteen. Oma kokemuksemme on, että tieto papilloomaviruksesta on jäänyt kovin puutteelliseksi nuoruudessa. Lisäämällä nuorten tietoa papilloomaviruksesta, voidaan ehkäistä tartuntojen lisääntymistä.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden oikeuksissa yksilöllä on oikeus päättää tietoisesti omaan seksuaalisuuteensa liittyvistä asioista ja sen mukaan jokaisella on oikeus kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen. Seksuaalikasvatuksen tulee käsitellä seksuaalisuutta ja ihmissuhteita laajaksi, sekä monipuolisesti eri-ikäisille ja eri kehitysvaiheille sopivassa muodossa. (Ihmisoikeudet 2021.)

Opinnäytetyö toteutettiin yhdessä väestöliiton kanssa. Väestöliitto ry on järjestö, joka on perustettu vuonna 1941, se tarjoaa maksuttomia matalan kynnyksen palveluita kaikille ihmisille, taustasta ja tilanteesta riippumatta. Väestöliiton tehtävänä on vahvistaa ihmisten hyvinvointia ja heidän välistänsä yhteyttä. Väestöliiton toiminta pyrkii edistämään ihmisoikeuksien toteutumista. (Väestöliitto 2021). Väestöliitto on vuonna 2018 perustanut Hyvä kysymys - verkkopalvelun, jonka tavoitteena on, että jokainen voi saada maksutta tietoa ja tukea, kun jokin omassa elämässä askarruttaa, esimerkiksi seksuaalisuuteen, ihmissuhteisiin tai päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyen. (Hyvä kysymys 2018.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on nuorten seksuaaliterveyden edistäminen. Aihetta tutkittiin kirjallisuuskatsauksen ja kahden tutkimuskysymyksen avulla. Tutkimuksesta kerätyn materiaalin avulla laadittiin väestöliitolle 12 tietotesti kysymystä oikeine vastauksineen. Tavoitteena oli luoda näyttöön perustuva testimateriaali nuorille papilloomaviruksesta.

2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on nuorten seksuaaliterveyden edistäminen. Tavoitteena on tarjota näyttöön perustuvaa tietoa seksuaaliterveydestä, erityisesti papilloomaviruksesta, nuorten helposti saavutettavaksi ja luoda selkeä ja tiivis testimateriaali Väestöliiton Hyvä Kysymys - verkkopalveluun. Testimateriaali antaa nuorille tietoa papilloomaviruksesta, sen tartuntatavoista, haitoista ja ehkäisystä. Työssä selvitämme kirjallisuuskatsauksen avulla vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä papilloomaviruksen tartuntatavoista ja sen aiheuttamista haitoista on hyvä tietää?
2. Miten voi välttää papilloomavirustartunnan?

Opinnäytetyö käsittelee nuoruudessa tapahtuvaa fyysistä ja seksuaalista kehitystä. Keskeisimpinä aiheina käsittelemme papilloomavirusta, sen aiheuttamia infektioita, kohdunkaulan syöpää ja sen riski- ja altistustekijöitä. Työhön on sisällytetty myös, miten infektioilta suojaudutaan sekä tietoa HPV-rokotteesta.

3 Papilloomavirus yleinen infektio

Papilloomavirus eli HPV (Human Papilloma Virus) on virusinfektio, joka on maailmanlaajuisesti yleisin suojaamattomassa limakalvokontaktissa tarttuva infektio. Ennen HPV-rokotteen kehittämistä ihmisen eliniän aikana kahdeksan kymmenestä sairastui siihen. Papilloomaviruksia tunnetaan yli sata eri tyyppiä, jotka on nimetty numeroin virustyyppien mukaisesti. HPV16 ja 18 tyypit ovat tärkeimmät, jotka aiheuttavat syöpää. (THL 2019.)

Virus tarttuu pääsääntöisesti sukupuoliteitse, ihon tai limakalvojen suojaamattomasta kosketuksesta. Suurin osa HPV-viruksista aiheuttaa iholla infektioita, joista viruksen esiintyvyys sukupuolielintenalueilla on vajaa puolet. Suurelle osalle sairastuneista virus on oireeton ja voi hävitä itsestään ilman hoitoa, toisilla se voi aiheuttaa vuosien päästä haitallisia komplikaatioita. HPV-virusinfektiosta noin yhdellä kymmenestä sukupuolitauti pitkittyy ja etenee syövän esiasteeksi, joista osa kehittyy syöväksi asti. Suuren riskin papilloomavirus tyyppin aiheuttamia syöpiä on todettu kohdunkaulassa, emättimessä, ulkosynnyttimissä, peniksissä ja peräaukoilla, sekä jonkin verran pään ja kaulan syöpiä. (THL 2019.)

3.1 Papilloomaviruksen tarttuvuus ja ennaltaehkäisy

Papilloomavirus voi tarttua kaikilta levyepiteelin peittämiltä alueilta, kuten iholta, suun, sukupuolielinten ja peräaukon limakalvoilta, ruokatorvesta, nielusta ja jopa silmien limakalvoilta. Yleisin tartuntatapa on seksuaalikontakti ja yli 95 % papilloomaviruksista tarttuu niin, mutta se voi tarttua ilman varsinaista yhdyntää. (Vesterinen 2004, 68.) Kaikista paras keino suojautua tartunnalta on HPV-rokote, se suojaa suurimmalta osalta pahanlaatuisia muutoksia aiheuttavilta virustyypeiltä. Kondomin käyttö vähentää tartuntoja, mutta niitä ei pystytä sillä kuitenkaan täysin estämään, koska virus voi tarttua myös sitä ympäröivältä iholta. Kondomin käyttö estää n. 70 % tartunnoista. (THL 2019.)

Tavallisimpia HPV-ilmentymiä ovat hyvänlaatuiset muutokset, visvasyyvät, joita on useimmiten ulkosynnyttimien, välilihan ja peräaukon alueella. Kuitenkin valtaosa alueen tartunnoista ilmenee litteinä, ihonmyötäisinä kondyloomamuutoksina. (Vesterinen 2004, 77.)

3.2 Kondyloomat ovat papilloomaviruksen aiheuttamia

Kondylooma eli visvasyyli on papilloomaviruksen aiheuttama tuumorimainen muutos limakalvolla tai iholla. Kondyloomia aiheuttavat yleensä pienen riskin papilloomavirukset 6 ja 11. Niitä esiintyy tavallisimmin genitaalialueilla. Suurin osa kondyloomista paranee itsestään. Niiden diagnosoiminen perustuu kliiniseen kuvaan sekä tarkasteluun hyvässä valaistuksessa ja tarvittaessa suurennuslasin avulla. (Hiltunen-Back 2008.) Kondyloomat ovat tartuntatautilain mukaan virallinen seksitauti. (Tarnanen ym. 2021.)

Kondyloomien ilmaantumisen itämisaika on kuukaudesta vuosiin eli ilmaantuvat kondyloomat eivät välttämättä kerro tuoreesta tartunnasta. Kondyloomat eivät yleensä aiheuta oireita, mutta joskus esiintyy kovaa kutinaa ja haavaumia. Kondyloomat esiintyvät genitaalialueilla usein kukkakaalimaisina muutoksina ja laajat rykelmät voivat ulottua peräsuolen limakalvoille asti. Miehillä ne sijaitsevat usein esinahan sekä terskan kosteilla alueilla limakalvon värisinä muutoksina tai rykelminä. Peniksen varressa ilmaantuvat muutokset voivat esiintyä papumaisina ja pigmentoituessaan voivat muistuttaa tavallisia luomia. Myös kivesten alueella ja nivustaipeissa voi ilmaantua kondyloomia. (Hiltunen-Back 2008.)

Kondyloomat ovat hyvälaatuisia muutoksia ja se on tärkeää kertoa potilaalle. Mikäli muutokset ovat pieniä, eivätkä häiritse potilasta, voidaan jäädä seurantalinjalle. Näkyvät kondyloomat voidaan poistaa erilaisin menetelmin mutta itse virusta tuhoavaa hoitoa ei ole. Tärkeintä on valita hoitomuoto, josta on potilaalle vähiten haittaa. Hoidon valintaan vaikuttaa kondyloomien koko, sijainti ja lukumäärä. Hoito voidaan jakaa kirurgiseen hoitoon, konservatiiviseen hoitoon sekä potilaan itsehoitoon. (Hiltunen-Back 2008.)

3.3 HPV - rokote suojaa tartunnalta

Nykyisin käytössä olevilla rokotteilla voidaan ehkäistä tiettyjen papilloomavirusten aiheuttamia sairauksia, mutta ne eivät ole hoitavia eli ne eivät paranna solu- tai kudosuutoksia eivätkä suojaa jo tartunnan saaneita. Tällä hetkellä on käytössä kaksi infektiota ehkäisevää rokotetta. Toinen niistä on kansallisessa rokoteohjelmassa ja toinen on reseptimyyntissä apteekeissa, sen voi hankkia itse, jos ei kuulu kansalliseen rokotusohjemaan. Molemmat rokotteista vaikuttavat HPV-tyyppejä 16 ja 18 vastaan. Kyseiset tyypit aiheuttavat noin 70 % kohdunkaulan syövästä. Toisen rokotteen vaikutus kohdistuu yhdeksään virustyyppiin, joka suojaa mm. kondyloomia aiheuttavia tyyppejä 6 ja 11 vastaan. Kumpikaan rokotteista ei sisällä eläviä taudinaiheuttajia, joten ne eivät aiheutaa infektiota. (Tiitinen 2021.)

HPV-rokote on otettu mukaan kansalliseen rokotusohjelmaan sosiaali- ja terveystieteiden päätöksellä vuonna 2013 syksyllä. Aluksi rokotteen saivat vain tytöt, mutta vuodesta 2020 rokotusohjelmaan on otettu mukaan myös pojat. Kansallisen rokotusohjelman mukaan rokotteen saavat maksutta 10-12-vuotiaat ja tämän lisäksi lukuvuosina 2020-2021 ja 2021-2022 sitä tarjotaan myös pojille. Rokotusohjelmaan kuuluvaan Cervarix - rokotussarjaan kuuluu yleensä kaksi pistosta, mutta jos rokotukset aloitetaan vasta nuoren täytettyä 15 vuotta, annetaan yleensä kolme annosta. Jotta rokotus suojaa mahdollisten syövän ja sen esiasteiden kehittymiseltä mahdollisimman hyvin, tulisi rokotus antaa nuorille 10-12-vuotiaille hyvissä ajoin ennen virukselle altistumista eli ennen seksielämän aloittamista. Kun rokote otetaan riittävän nuorena se synnyttää paremmin suojaavia vasta-aineita. Rokotteelle ei kuitenkaan periaatteessa ole yläikärajaa, mutta sen hyöty käytännössä heikkenee, mitä vanhempana sen ottaa. (Tiitinen 2021.)

HPV-rokotteen tavanomaisimpia haittavaikutuksia ovat pistosalueen oireet, mm. kipu, punoitus ja turvotus. Ohimeneviä yleisoireita on kuvattu rokotuksen jälkeen, mm. paikallinen kipu yhdeksällä kymmenestä, pistosalueen punoitusta ja turvotusta sekä päänsärkyä ollut melkein joka toisella, lihassärkyä on esiintynyt joka toisella, mutta osalla vain pistoskäsivarressa, pahoinvointia, oksentelua tai vatsakipua on esiintynyt noin neljäsosalla sekä kuumetta ja lämpöilyä n. 15 % rokotetuista. Yleensä paikallis- ja yleisoireet alkavat n. kahden vuorokauden kuluttua rokottamisesta ja kestävät muutamia vuorokausia. Edellä mainitut oireet eivät estä jatkorokotuksia. Varsinaiset yliherkkyysoireet ovat harvinaisia ja vakava välitön reaktio eli anafylaktinen shokki on erittäin harvinainen. HPV-rokotteen valmisteyhteenvedossa mainitaan pyörtymisen mahdollisuudesta, mutta se ei todennäköisesti johdu valmisteesta vaan liittyy rokottamiseen nuoruusiässä. Siihen tulee kuitenkin varautua ja pyörtyneen kannattaa ottaa seuraava rokoteannos makuulla. Turvotusta ja ihovärin muutoksia on myös raportoitu rokotetussa käsivarressa jonkin verran. (THL 2021.)

Rokottamisen lopulliset hyödyt nähdään vasta kahdenkymmenen vuoden kuluttua, kun rokote-
tut tulevat kohdunkaulansyövän ilmenemisikään. Kohdunkaulansyöpään sairastuu suomessa
vuosittain n. 160 naista ja heistä 50 kuolee siihen. Lisäksi seurantaa vaativia papa-löydöksiä
todetaan vuosittain n. 34 000 naisella ja hoitoa vaativia muutoksia lähes 3000 naiselta. HPV-
rokote ehkäisee jopa 95 % tyyppien 16 ja 18 aiheuttamista syövän vaikeista esiasteista ja se
ehkäisee myös syöpää. Poikien rokottaminen suojaa myös tyttöjä tartunnalta. Papilloomavi-
ruksen aiheuttamia syöpiä esiintyy myös miehillä ja se aiheuttaa myös osan peräaukon, siitti-
men sekä pään ja kaulan alueen syöivistä. HPV-rokote siis on todennäköisesti tehokas myös
näiden syöpien ehkäisyssä. (Tiitinen 2021.)

3.4 Kohdunkaulan syöpä papilloomaviruksen seurauksena

Kohdunkaulansyövän tärkein riskitekijä on ihmisen papilloomaviruksen eli HPV:n aiheuttama
pitkittynyt infektio. Papilloomavirus löytyy noin 90 % kohdunkaulansyövän kasvainnäytteistä.
Noin 80 % ihmisistä altistuu elämänsä aikana papilloomavirukselle. Valtaosalla infektio para-
nee kuitenkin itsekseen parissa vuodessa. Koska infektiot tarttuvat pääosin seksuaalisen kans-
sakäymisen yhteydessä, ne selvästi yleistyvät seksielämän aloittamisen jälkeen. (Kaikki syö-
västä 2021.)

Jotkut HPV-tyypit luokitellaan ns. suuren riskin tyypeiksi. Näiden aiheuttamilla infektioilla on
suurempi riski pitkittyä ja aiheuttaa pitkittyneitä infektioita sekä solumuutoksia, jotka etene-
vät syöväksi. Euroopassa yleisimmin syöpää aiheuttavat HPV-tyypit ovat HPV 16 ja HPV 18, ne
aiheuttavat arviolta 70 % kaikista kohdunkaulansyöivistä. (Kaikki syövästä 2021.)

Kohdunkaulan papilloomavirustartunta ei aiheuta oireita. Myöskään syövän esiasteet eivät oi-
reile. Ulkosynnyttimien infektio voi aiheuttaa kutina- ja kirvelyoireita, tosin näiden oireiden
syytä voi olla myös muut samanaikaiset virus- tai bakteeritartunnat. Varsinaiseen syöpään liit-
tyviä oireita on mm. lisääntynyt valkovuoto, kohdunkaulan verenvuototaipumus sekä vatsa-
kipu. Edellä mainittuja oireita ilmenee kuitenkin vasta taudin myöhäisvaiheessa. (Vesterinen
2004, 113.)

Suomessa kohdunkaulansyöpä diagnosoidaan papa-kokeen avulla tapahtuvalla varhaisdiagnos-
tiikalla. Joskus diagnoosi voi myöhästyä, lähinnä näin voi käydä naisilla, jotka eivät jostain
syytä osallistu joukkoseulontoihin tai käy säännöllisesti gynekologin vastaanotolla. Jos epäil-
lään kohdunkaulan pahanlaatuista muutosta, noudatetaan yleensä seuraavanlaista toiminta-
kaavaa: potilas saa lähetteen gynekologiselle erikoispoliklinikalle, jossa näyte kontrolloidaan
uudestaan ja suurentavalla tutkimusvälineellä tehtävässä tutkimuksella pyritään löytämään ne
alueet, joista solumuutokset ovat lähtöisin. Epäilyttävän näköisistä kohdista otetaan koepalat
ja ne tutkitaan, ja vasta sen jälkeen päätetään jatkotutkimuksista sekä mietitään hoitoratkai-
suja. (Vesterinen 2004, 114-116.)

Kohdunkaulan syöpää hoidetaan usein leikkauksella, jossa syöpäkudos poistetaan leikkauksella, mikäli kasvu huomataan ajoissa. Leikkauksen laajuus riippuu siitä, miten syväälle kudokseen pahanlaatuinen kasvu ulottuu. Lisäksi jos syöpä on levinnyt, voi leikkauksen jälkeinen säde- ja lääkehoito olla tarpeen. Sädehoitoon yhdistetään yleensä solunsalpaajahoito. Solunsalpaajat ovat syöpäsolujen tuhoamiseen kehitettyjä lääkkeitä, ja suonensisäisesti annosteltuina ne leviävät verenkierron kuljettamana kaikkialle elimistöön. (Vesterinen 2004, 116.)

Kohdunkaulan syöpää seulotaan papa-kokeen avulla. Seulontaan kutsutaan 30-65-vuotiaat naiset viiden vuoden välein. Joissain kunnissa jo 25 - vuotiaat saavat kutsun. Seulontoihin osallistuu yleensä n. 70 % kutsutuista joista jatkotutkimuksiin ohjataan noin 1 % ja uusintatarkastukseen n. 5 %. Mikäli seulonnassa havaitaan poikkeava löydös, nainen kutsutaan uusintatarkastukseen 1-2 vuoden kuluttua. (Suomen syöpärekisteri 2022.)

Väestöpohjainen seulonta on tehokas tapa vaikuttaa kohdunkaulansyövän ilmaantuvuuteen ja syöpäkuolleisuuteen. Suomen syöpärekisterin yhteydessä toimivan joukkotarkastusrekisterin mukaan esim. Vuonna 1996 lähetettiin yhteensä 260 000 kutsua seulontaan ja niihin osallistui 188 000 naista. (Vesterinen 2004, 126.)

4 Nuoren seksuaalisuus

Nuoruus on lapsuuden ja aikuisuuden välissä oleva ajanjakso, joka sisältyy 12-22 ikävuosien välille. Nuoruusiässä kehitysvauhti on fyysisesti ja psyykkisesti nopeaa ja se vetää melkein vertoja varhaislapsuuden kehitysvauhtiin. Nuoret joutuvan sopeutumaan sekä sisäisiin että ulkoisiin muutoksiin nopeasti. Nuorten kehitykseen ratkaisevia tekijöitä ovat keskeiset kehitystehtävät, joihin kuuluu vanhemmista irtautuminen ja kavereiden tuen löytäminen vanhempien sijaan sekä sopeutuminen fyysisesti murrosiän muutoksiin ja oman seksuaalisuutensa löytämiseen. (Mielenterveystalo 2021.) Murrosikäisen kehonkuva muuttuu ja kehitysprosessi omaan seksuaalisuuteen käynnistyy. Nuori alkaa kehittää omaa seksuaalista minäkuvaa ja seksuaalinen kiinnostus muita kohtaan herää. (Nuorten elämä 2021).

Seksuaalisuus on ihmisen perusominaisuus ja se kehittyy koko elämän ajan. Oma seksuaalinen kehitys, seksuaalinen suuntautuminen, biologinen sukupuoli, sosiaalinen sukupuoli-identiteetti ja sen mukainen rooli sekä suvun jatkaminen ovat olennainen ja tärkeä osa seksuaalisuutta. Jokainen ihminen voi ja saa kokea seksuaalisuutta omalla tavallaan. Seksuaalisuus on paljon enemmän kuin vain seksi: se on oman kehon tuntemista ja tunnustelua. Siihen sisältyy enemmän tuntemuksia, tunteita ja ajatuksia kuin fyysistä suorittamista. (Nyyti 2021.)

4.1 Seksuaalisuuden kehittyminen

Jokaisessa ihmisessä tapahtuu seksuaalinen kehitymisprosessi kasvaessa lapsesta aikuiseksi. Seksuaalisuuden kehityksen tapahtumakulkua voisi kuvailla portaiksi, joita pitkin vauva, lapsi ja myöhemmin nuori etenee seuraavalle kehityksen vaiheelle. Kehitys saattaa tapahtua hyvin epätasaisesti, välillä pysähtyen ja aiheuttaen hämmennystä. Seksuaalinen kehitys on hidasta ja vaatii nuorelta harjoittelua. Ihmisen taito käsittää ja hallita tilanteita muuttuu heidän kasvaessa. Nuoren sosiaalinen, biologinen, tiedollinen ja emotionaalinen kyvykkyys kehittyy vähitellen. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 9–10.)

Lapsen seksuaalikehitys alkaa jo vauvan ensimmäisten elinkuukausien aikana. Ensimmäinen vaihe on minä olen ihana, jolloin rakentuu rakkauden- ja ihastuksen tunne, joka liitetään kaikkeen hyvään oloon. Vanhempien tehtävänä on osoittaa vauvalle rakkautta. (Hyvä kysymys 2018). Fyysinen kontakti, kirkas katse, hellyttelyt- ja hypittelyhetket vahvistavat vauvan itsetuottamusta ja myönteistä kehonkuvaa sekä rohkeutta olla lähellä sosiaalisessa kontaktissa. Aikuisen hymy, vauvan nimen lausuminen ja hellä syliin nosto viestivät, että läheisyyttä on tarjolla ja se on turvallista. Tällä ajalla vauvalle rakentuu vastavuoroisen hellyyden, turvallisen läheisyyden ja sanattoman kommunikoinnin perusta. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 23–24.)

Lapsen seksuaalisen kehityksen portaalla leikki-ikässä noin 2–6vuotiaana, jolloin lapsi saattaa rakastua johonkin lähipiirinsä aikuiseen, kuten omaan vanhempansa ja haluta mennä hänen kanssaan naimisiin. Lapsen kiinnostus omasta alkuperästään kasvaa. Lapsi saattaa ihmetellä mistä vauvat syntyvät ja miten pojat ja tytöt eroavat toisistaan. Aikuisen kertomalla lapsi oppii arvoja ja asenteita omasta sukupuolestaan. Lapsen seksuaalisen kasvun tukeminen on suuri ja tärkeä työ vanhemmalle. Lapsen tarvitsee kehittyessään turvallisen suojaavan ympäristön, koska lapsi on rajaton ja ymmärtämätön riskeistä. Seksuaalikehityksen eri vaiheissa lapsi kerää taitoja ja tietoja kasvaessa kypsäksi aikuiseksi. Lapsen ajatukset ja näkemykset seksuaalisuudesta muodostuvat tarkkailemalla ympäristöä: miten puhutaan ja tehdään, miten kosketaan ja ketä sekä miten osoitetaan hellyyttä. Tietoa lapsi saa kotoa, internetistä ja ympäröiviltä ihmisiltä. Lapselle on tärkeä tarjota tietoa seksuaalisuuteen liittyen ja opettaa sen erilaisia kehitysasteita lapselle soveltuvalla tavalla. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 27–29.)

Seuraavalla seksuaalikehityksen portaalla 6–12vuotias saattaa ihastua ensimmäistä kertaa lähipiiriin ulkopuoliseen henkilöön. Henkilö on useimmiten hyväksytty suurissa ryhmissä ja ihastus voi olla esimerkiksi julkkisuuden henkilö, opettaja tai valmentaja, joka on turvallisen kaukainen lapselle. Tässä kehityksen vaiheessa alkaa kehittyä myös seksuaalisuuden fantasiat. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 18–19.) Seksuaalikehityksen tuttu mutta salattu -vaiheessa lapsi ihastuu tuttuun, mutta sitä ei kuitenkaan kerrota, eikä osoiteta kenellekään. Tässä kehityksen vaiheessa lapsi oppii hallitsemaan ja sietämään omia tunteitaan, sekä käy läpi yksin tunteiden kirjon ihastumisen huumasta pettymyksiin (Hyvä kysymys 2018.)

Varhaisnuoruudessa noin 10–14vuotiaana seksuaalisuuden kehittyminen saattaa näkyä uskallisuutena kertoa kaverilleen tai läheisilleen ihastumisen tunteesta toivoen samalla hyväksyntää. Tämä helpottaa kehityksen siirtymistä seuraavalla portaalle, jossa ystävän tuki ja omien tunteiden hyväksymistä harjoitellaan. Nuori tutustuu “ystävyyden pelisääntöihin”, jossa hän oppii käsittelemään ystävyyttä, opetellee olemaan ystävä ja tunnistamaan oikeat ystävät. Kun omista tunteista on uskallettu puhua, nuori on saanut vahvistusta sille, että voi kertoa myös ihastuksen kohteelle esimerkiksi rakkausviestillä tunteista. Tässä vaiheessa kehitystä nuori voi olla erityisen haavoittuvainen. Näin nuori oppii torjutuksi tulemisen ja luopumisen epäonnistuneesta rakkaudesta ja antaa itselle luvan jatkaa eteenpäin. Samalla hän saa kokemuksen, että on itse tehnyt jotakin tulevaisuutensa eteen ja aikuistumisesta voi haaveilla. On kuitenkin mahdollista, että jo tässä vaiheessa kehitystä nuoren tunteisiin vastataan myöntävästi ja on aika ottaa askeleet seurustelun suuntaan. Seuraavalla kehitysportaalla edetään kohti kumppanuutta. Fyysinen vetovoima tulee esiin, ja nuori tavoittelee kosketusta. Alkuun kosketukseen totutellaan toisen kädestä pitämällä, myöhemmin nuoret saattavat edetä suuteluun ja lähekkäin oloon. Nuorelle lähekkäin olo on usein sähköistä, voimakkaasti latautunutta tunteiden vuoristorataa siinä voi olla jo mukana hiukan eroottisia tunteita. Nuorten seurustellessa he opettelevat kuuntelemaan omia ja toisen tunteita. Suuret tunteet kuuluvat tähän elämän vaiheeseen ja kun seurustelu tulee päätökseen, nuori oppii pettymyksen ja hylätyksi tulemisen tunteita tai opettelee itse hylkäämistä. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 62–67, 70, 84–89, 100–104.)

Nuoren seksuaalikehitys 14-18vuoden ikäisenä on yleensä jo elänyt aiempia seksuaalisuuden portaita. Nuorelle voi herätä halu tutustua suuteluun ja eri ruumiin osien hyväilyyn. Hän halua ottaa ensiaskeleita seksuaalisen kontaktin kokeiluissa ja ottaa vastaa sellaista läheisyyttä, jossa ollaan toista vasten vaatteet päällä. Samalla tuntien seksuaalista kiihottumista ja halua antaa kumppanille mielihyvää. Tällä portaalla tavoitellaan yhä intiimimpää kontaktia toiseen, jossa opitaan tunnistamaan yksityisyys, sosiaaliset normit ja ulkopuolisen oikeus olla näkemättä seksuaalisuuteen liittyvää tapahtumaa. Mitä enemmän kehityksen portaita edetään, sen yksilöllisemmäksi seksuaaliset muodot tulevat. Nuori oppii arvioimaan ja kunnioittamaan kumppaninsa viestejä, haluja, tarpeita ja nautintoa, mutta myös oppii valmiudet kuunnella itseään ja mikä tuntuu hyvältä omassa kehossa.

Tällä portaalla mitataan seurustelusuhteen turvallisuus. Nuoren empatiakyvyn ja itsemääräämisoikeuden pitää tällä portaalla jo hyvin ymmärretty ja kehittynyt. Nuori aikuinen on valmis etenemään intiimimpään kosketteluun kumppanin kanssa, jolloin hän tavoittelee jaetun seksuaalisen nautinnon ja hyvän olon kokemuksia. Nuoren aikuisen seksuaalikehityksessä opitaan tuntemaan oman kehon rajat, jossa nuori pohtii ja vertailee itseään muihin samanikäisiin. Samalla nuori saa vastavuoroisesti rakkaansa osoittamaan hyväksyntää omaa kehoa, sen yksityisyyttä ja omia sukuelimiä kohtaan. Tällä portaalla nuori kokee olevansa kypsä seuraavaan kehitykseen, jolla hän saa tutkia kumppanin kehoa ja sukupuolielimiä ja osoittaa oma hyväksyntä toista kohtaan, näin nuoret ovat valmiita kehojen yhteiseen leikkiin, jonka tarkoituksena seksuaalisia kokemuksia. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 105–107, 110-115.)

4.2 Nuorten seksuaalikäyttäytyminen

Seksuaalikäyttäytyminen ja kehitys alkaa vahvistua 12-20vuosien aikana. Murrosiässä sukupuolihormonien tuotanto kiihtyy, seksuaalisuus kehittyy ja alkaa kiinnostaa uudella tavalla. Kehitys omasta identiteetistä muuttuu ja aiheuttaa hämmennystä. Nuoret näkevät itsensä erilaisena, omaan ulkonäköön ja pukeutumiseen aletaan kiinnittää enemmän huomiota. Nuori saattaa tuntea seksuaalista vetovoimaa toista kohtaan. Nuoren seksuaalikäytöksessä saattaa ilmetä erilaisia kokeiluja, jotka auttavat nuorta tutustumaan omiin seksuaalisiin tuntemuksiin ja mieltymyksiin. Nuoren puhe saattaa sisältää erilaisia seksuaalisviritteitä ja karskia sanastoa, jolla nuori usein hakee muiden nuoreten hyväksyntää. Tällä tavalla hän kokeilee rajoja vanhempien kanssa, tutustuen samalla seksuaalisuuden eripuoliin. (MLL 2020.)

Murrosiässä lapsen keho alkaa vähitellen muuttua aikuisen kehoksi. Kropassa alkaa tapahtua muutoksia, tytöillä alkavat kuukautiset ja pojilla siemensyöksyt. Pojilla fyysinen muutos tapahtuu yleensä nopeammin, ja se saattaa aiheuttaa hämmennystä. Muutokset saattavat tuntua epämiellyttäviltä ja nuorelle on tärkeä antaa oma aikansa tutustua kehon muutoksiin. (Murrosiässä nuori kasvaa ja kehittyy Terveyskylä, Nuortentalo.) Kotona on hyvä puhua keho-positiivisuudesta ja olla ketään pilkkaamatta, jotta nuori oppii arvostamaan omaa kehoa ja sen muutoksia, juuri sellaisena kuin se on. Fyysinen kehitys kulkee psykologista kehitystä huomattavasti edellä, minkä vuoksi nuori saattaa käyttäytyä lapsellisesti, mitä ulkonäön perusteella uskoisi. Nuoret haluavat samaistua, eivätkä erottua ikätovereistaan. Tämän vuoksi erityisesti tytöt, jotka ovat kehittyneet varhain verrattuna myöhään kehittyviä poikia, tytöt saattavat tuntea olonsa hyvin erilaisiksi ikäisiinsä verrattuna. (MLL 2020.)

4.3 Seksuaalioikeudet kuuluvat kaikille

Seksuaalioikeuksilla tarkoitetaan jokaisen oikeutta päättää tietoisesti ja itsenäisesti omaan seksuaalisuuteensa liittyvistä asioista, omasta identiteetistä, sukupuolesta, ihonväristä tai sukupuolen kokemuksesta, seksuaalisesta suuntauksesta tai terveydentilasta riippumatta. Kaikille kuuluu kokea seksuaalisuus myönteisenä asiana elämässä sekä mahdollisuus toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan itselle sopivalla tavalla. Jokainen on velvollinen kunnioittamaan toisen seksuaalioikeuksia.

WAS (World Association for Sexual Health) perusti maailmanlaajuinen kansalaisjärjestöjen ryhmä vuonna 1978. Heidän toimintansa tavoitteena on parantaa seksuaaliterveyttä ja seksuaalioikeuksia maailman laajuisesti. WAS julkaisi seksuaalioikeuksien julistuksen vuonna 1999 Hong Kongissa seksologian maailmankonferenssissa. (WAS 2022.) Useat maat, Suomi mukaan lukien ovat lupautuneet noudattamaan seksuaali- ja ihmisoikeuksia. Euroopan jäsenvaltiona Suomi on sitoutunut muiden jäsenvaltioiden kanssa edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa (Ihmisoikeudet 2022.)

Seuraavassa taulukossa on Väestöliiton Suomeksi kääntämät seksuaalioikeudet:

1. Oikeus omaan seksuaalisuuteen   Kaikilla ihmisillä on oikeus tuntea seksuaalista halua, fantasioida ja kokea seksuaalista nautintoa sekä määritellä ja ilmaista seksuaalinen suuntautumisensa ja sukupuoliensa haluamallaan tavalla. Kuitenkin niin, että se ei riko toisen itsemääräämisoikeutta tai lakia.
2. Oikeus tietoon seksuaalisuudesta   Vapaus tehdä itsenäisiä ja vastuullisia päätöksiä ei voi toteutua ilman tietoa seksuaalisuudesta. Siksi jokaisella on oikeus saada seksuaalioikeuksia kunnioittavaa seksuaalikasvatusta.
3. Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi   Ihmisillä on oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen. Ihmisiä tulee suojella seksuaaliselta ja sukupuoliin perustuvalla väkivallalla. Eli jokaisella on oikeus mm. kieltäytyä seksistä ja seksuaalisesta toiminnasta missä vaiheessa tahansa, oikeus käyttää raskauden- ja seksitautien ehkäisy menetelmiä ja oikeus saada apua ja tukea, jos on kohdannut seksuaalista väkivaltaa tai sen uhkaa. Yhteiskunnilla ja niiden lainsäädännöllä on olennainen rooli suojelun takaajana.
4. Oikeus seksuaaliterveyspalveluihin   Yhdenvertaiset ja seksuaalioikeuksia kunnioittavat terveyspalvelut kuuluvat kaikille. Seksuaaliterveyspalveluiden tulee olla turvallisia, luottamuksellisia, korkeatasoisia ja helposti saatavilla asuinpaikasta riippumatta. Jokaisella on oikeus saada mm. ehkäisy- ja seksuaalineuvontaa sekä itselle sopiva ehkäisy menetelmä rahatilanteesta ja asuinpaikasta riippumatta, seksitautien testausta ja hoitoa sekä turvallinen raskaudenkeskeytys.
5. Oikeus näkyä   Kaikilla ihmisillä - myös nuorilla ja erilaisilla vähemmistöillä - on oikeus tulla nähdyksi ja kuuluksi sekä oikeus ilmaista omia mielipiteitään. Kaikilla on oikeus olla turvassa seksuaaliselta ja sukupuoliin kohdistuvalla syrjinnältä, häirinnältä ja väkivallalta.
6. Oikeus yksityisyyteen   Kaikilla on oikeus tehdä itse päätöksiä omaan seksuaalisuuteensa liittyen. Jokaisella on oikeus päättää mitä, minkä verran ja kenelle kertoo seksuaalisuudestaan. Jokaisella on myös oikeus päättää, minkälaisia kuvia ja sisältöjä itsestä jaetaan julkisesti.
7. Oikeus vaikuttaa   Jokaisella on oikeus osallistua ja vaikuttaa seksuaalisuuteen liittyvään päätöksentekoon. Nuorilla on oikeus tulla kuulluksi palveluja tuottaessa. Nuorella on oikeus vaatia seksuaalikasvatusta ja sanoa mielipiteensä asioihin ja päätöksiin, joilla on vaikutusta omaan seksuaalisuuteen.

Taulukko 1 Seksuaalioikeudet. (WAS 2022; Hyvä kysymys 2018).

5 Yhteistyö väestöliiton kanssa

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii Väestöliitto. Väestöliitto on perustettu vuonna 1941. Heidän toimintansa perustuu lasten, nuorten, perheiden ja parisuhteiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Vuosien ajan Väestöliitto on monin tavoin ollut mukana rakentamassa Suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa, etsien ennakkoluulottomia uusia ratkaisuja ajankohtaisiin ongelmiin. Väestöliitto haluaa toiminnallaan saavuttaa kestävästä väestönkehitystä ja edistää seksuaalioikeuksia Suomessa kuin muualla maailmassa. (Väestöliitto 2021).

80 vuotta täyttänyt väestöliitto on valtakunnallinen järjestö, jonka pyrkimyksenä on vahvistaa kansalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja parantaa ihmisten välistä kanssakäymistä. Väestöliitto arvostaa ihmisten yhdenvertaisuutta ja moninaisuuden tärkeyttä. He painottavatkin, että kaikki sukupuolet, seksuaaliset suuntautumiset, erilaiset taustat ja perhemuodot ovat yhtä arvokkaita ja niitä on kohdeltava saman arvoisesti. (Väestöliitto 2021).

Väestöliiton toiminta edesauttaa ihmisoikeuksien toteutumista, joka näkyy heidän panostuksestaan laajoihin tutkimustöihin, sekä halua tarjota kattavaa ja laadukasta palvelua erilaisille ihmisille. He tekevät ajankohtaista työtä pyrkien vastaamaan juuri sen hetken ja tulevaisuuden haasteisiin. Väestöliitto tarjoaa kansalaisille maksuttomia ja maksullisia matalan kynnyksen palveluja. (Väestöliitto 2021).

Väestöliiton ylläpitämä Hyvä kysymys - sivusto on suomalaisten järjestöjen tuottama maksuton verkkopalvelu, joka tarjoaa asiantuntevaa neuvontaa, luotettavaa tietoa ja vertaistukea sitä tarvitseville. Hyvä kysymys - sivusto on tarkoitettu kaikille; nuorille, aikuisille, ikäihmisille, perheille ja pareille. Sivuston tavoitteena on, että jokainen voi saada tietoa ja tukea, mahdollisimman varhain, helposti ja maksutta. Väestöliitto on tuottanut ja toteuttanut hyvää kysymys -sivuston muiden kumppanijärjestöjen kanssa. (Hyvä kysymys 2018).

6 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Opinnäytetyö toteutettiin kirjallisuuskatsauksen avulla. Kirjallisuuskatsauksen avulla laadittiin käsitys aiheen aikaisemmasta tutkimustiedosta, ja selvitettiin minkälaista tutkimustietoa aiheesta on jo olemassa sekä etsimme vastaukset tutkimuskysymyksiin. Kirjallisuuskatsauksen tulosten avulla saimme käsityksen siitä, minkälaisia kysymyksiä tietotestiin olisi hyvä sisältää.

Tutkimuskysymykset:

Mitä papilloomaviruksen tartuntatavoista ja sen aiheuttamista haitoista on hyvä tietää?

Miten voi välttää papilloomavirustartunnan?

6.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi kirjallisuuskatsauksen muodoista, jota käytetään runsaasti. Se perustuu tutkimuskysymykseen ja tuottaa siihen valitun aineiston perusteella niemensä mukaan kuvailevan, laadullisen vastauksen. Kuvailevan kirjallisuus katsauksen vaiheita ovat 1) tutkimuskysymyksen muodostaminen, 2) aineiston valitseminen, 3) kuvailun rakentaminen ja 4) tuotetun tuloksen tarkasteleminen. (Kangasniemi ym. 2013.) Aineiston analysoinnissa käytämme deduktiivista eli teorialähtöistä menetelmää, löydetty tieto tiivistetään ja kootaan yhteen.

6.2 Aineiston keruu kirjallisuuskatsauksen avulla

Haiemme aineistoon monipuolista tietoa kirjallisuus- ja verkkojulkaisuista. Haku oli haastavaa ja painettua kirjallisuutta oli niukasti tarjolla. Tämän takia käytimme aineistossa pääasiassa verkkojulkaisuja. Tietokannat valikoituivat aiempien käyttökokemusten perusteella. Hyödynsimme hauissamme kahden eri tietokannan tuloksia. Osa tietokannoista oli jo aiemmin tuttuja, tieto oli helposti löydettävissä ja käyttö oli sujuvaa. Käytetyt tietokannat ovat Medic ja Finna.

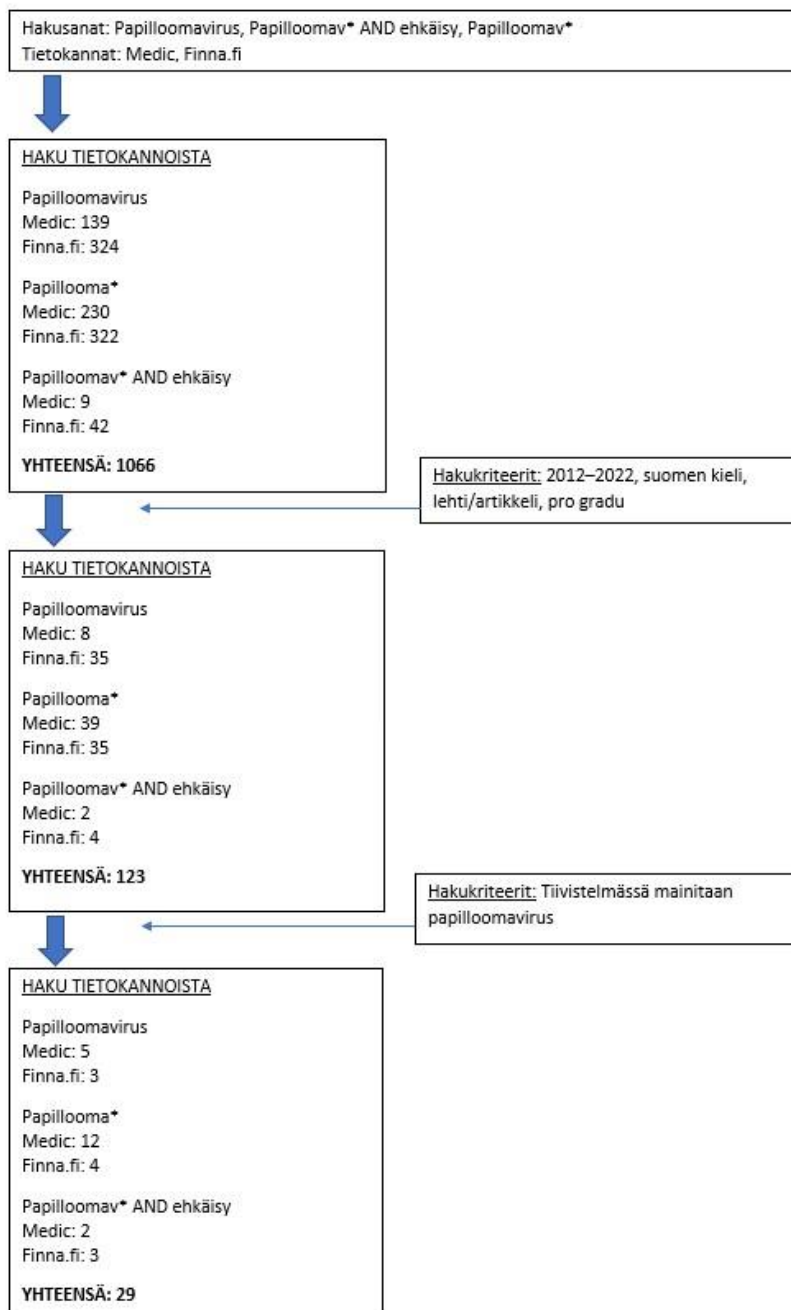
Alkuvaiheessa hakusanoiksi valikoituivat HPV, Papilloomavirus ja nuoret. Valitsemamme sanat mainitaan useasti työssämme ja tutkimuskysymyksissä. Sanat helpottivat, että löydettävät artikkelit sisältävät tarvittavan tiedon papilloomaviruksesta ja se on huomioitu kohderyhmälle eli nuorille. Hakusana nuoret kuitenkin vähensivät hakutulokset minimiin ja toisista tietokannoista ei löytynyt tutkimustietoa ollenkaan.

Tässä vaiheessa päätimme muuttaa tutkimuskysymyksiä niin että ne käsittelevät papilloomavirusta yleisesti. Hakusanoiksi valikoitui papilloomavirus, papilloomav* AND ehkäisy sekä papilloomav*. Ensimmäisellä hakukerralla saimme todella paljon tuloksia, joten teimme uuden haun käyttäen mukana valinta- ja poissulkukriteerejä. Tässä kohtaa ei otettu huomioon sitä, että osa tuloksista toistui eri tietokannoissa. Työssä on käytetty vuonna 2012-2022 julkaistuja teoksia, jotta saimme tuoretta tutkimustietoa papilloomaviruksesta. Valintakriteereinä käytimme myös suomen kieli sekä lehti, artikkeli tai pro gradu. Poissulkukriteerejä olivat mm. haku tulokset vuosi 2011 tai sitä ennen sekä vieraskieliset tutkimukset. Loput valinta- ja poissulkukriteerit näkyvät alla olevassa taulukossa.

VALINTAKRITEERIT	POISSULKUKRITEERIT
Vuonna 2012-2022 julkaistut Suomenkieliset julkaisut Pro gradu, lehti tai artikkeli Hoitotieteen tai hoitotyön näkökulmasta	Vuonna 2011 tai ennen julkaistut Muunkieliset Tieteellisen julkaisun kriteerit eivät täyty Opinnäytetyöt

Taulukko 2. Valinta- ja poissulkukriteerit

Tuloksia tuli edelleen melko paljon. Aineistoa rajattiin vielä niin että valitsimme ne teokset, joiden tiivistelmässä mainitaan sana papilloomavirus. Tämän jälkeen tuloksia jäi jäljelle 29 kappaletta. (Taulukko 3) Kun näistä poistettiin useat samat julkaisut, sekä aiheesta poikkeavat julkaisut. Työhöme valikoitui 6 artikkelia, jossa löytyi tutkimuskysymyksiin tarvittavat tiedot. (Taulukko 4)

Taulukko 3. Aineiston haut ja vaiheet

6.3 Aineiston analyysi sisällönanalyysillä

Aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysissä hankittu tieto tiivistetään ja sisältöä voidaan analysoida järjestelmällisesti sekä luotettavasti. Sisältöä voidaan analysoida joko induktiivisesti tai deduktiivisesti. Induktiivinen sisällönanalyysi tarkoittaa aineistolähtöistä analyysiä, jossa muodostetaan käsitteitä, joiden avulla kuvataan tutkittua ilmiötä. Deduktiivinen eli teorialähtöinen sisällönanalyysi perustuu jo aiemmin tutkittuun tietoon. (Sarajärvi & Tuomi 2018.) Tämän opinnäytetyön aineisto on analysoitu käyttäen deduktiivista sisällönanalyysiä.

Deduktiivinen eli teorialähtöinen sisällönanalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen muoto. Tässä analyysissä aineistossa kuvataan teoria, malli tai ajatus, joka määrittelee tutkittavat käsitteet, eli sisällönanalyysiä ohjaa aiemmin kehitetty teoria. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 155-156.) Analyysissä on kolme vaihetta, redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Sarajärvi & Tuomi 2018). Analysoinnin tarkoituksena on löytää vastaukset tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuskysymysten perusteella esiin nousi kolme käsitettä, tartuntatavat, haitat ja ehkäisy. Ensin aineisto tulostettiin ja sieltä alleviivattiin kaikki edellä mainittuihin käsitteisiin liittyvät kohdat. Tutkimukset jaoteltiin käsitteiden mukaan taulukkoon (taulukko 4). Tämän jälkeen tutkimukset luettiin läpi ja samalla tehtiin sisällönanalyysiä. Tutkimukset tiivistettiin taulukkomuotoon (taulukko 5), jossa kerrotaan tutkimuksen tekijä, tutkimuksen tarkoitus, aineisto ja menetelmät sekä tutkimustulokset.

TARTUNTATAVAT	HAITAT	EHKÄISY
Tavallinen erikoisrokote naisten syöpää vastaan - Rokotusikäisten tyttöjen käsityksiä HPV-rokotteesta. Salmivaara, S. 2020.	HPV ja syöpä. Syrjänen, S., & Rautava, J. 2015.	HPV ja kohdunkaulansyövän ehkäisy - missä meillä nyt mennään? Kotaniemi-Talonen, L., Jakobsson, M., Virtanen, A., & Nieminen, P. 2019.
HPV-tartunnan ehkäisy voi vähentää myös pään ja kaulan alueen syöpien vaaraa. Syrjänen, S. 2013.	Papilloomavirustartunta ja HPV-testin toimivuus kohdunkaulansyövän seulonnassa. Leinonen, M., Anttila, A., & Nieminen, P. 2015.	Virusinfektio – monimuotoinen syövän aiheuttaja. Pekkonen, P., & Ojala, M. 2013.

Taulukko 4 Sisällönanalyysin käsitteet

TEKIJÄ, VUOSILUKU	TUTKIMUKSEN TARKOITUS	AINEISTO JA MENETELMÄT	KESKEISET TULOKSET
Kotaniemi-Talonen, Virtanen, Jakobsson, Nieminen 2019	Selvittää papa-kokeen ja rokotuksen merkitystä kohdunkaulan syövän ehkäisyssä.	Alan kirjallisuus sekä aiemmin tehdyt tutkimukset.	Papa-kokeen merkitys syöpäseulonnessa on merkityksellinen ja nykyinen seulontaohjelma on tarpeellinen siihen asti, kunnes kaikki seulottavat ikäluokat on rokotettu, eli ainakin seuraavat puoli vuosisataa.
Pekkonen, Ojala 2013	Virusten syöpää aiheuttavien mekanismien tutkiminen syövän ehkäisyn kehittämisessä.	Alan kirjallisuus.	Mekanismeja on tutkittava lisää, jotta syöpää voidaan ehkäistä ja kehittää parempia hoitoja.
Salmivaara 2020	Rokotusikäisten nuorten käsitys HPV-rokotteesta.	Teemahaastattelut.	Rokotuksen toimintamekanismeihin liittyvät ymmärrykset ovat pääosin heikkoja. Rokotteen ottamisen päätös vaihtelevaa, osa päättää itse ja vanhempiensa kanssa.
Syrjänen, Rautava 2015	HPV infektion muuttunutta epidemiologiaa ja syövän yleistymistä.	Alan kirjallisuus sekä aiemmin tehdyt tutkimukset.	HPV:n kroonistumiseen johtavien vaaratekijöiden tieto puutteellista.
Syrjänen 2013	HPV-tartunnan yhteys suun ja kaulan alueen syöpiin.	Alan kirjallisuus.	HPV tartunnan ehkäisy voi vähentää myös pään ja kaulan alueen syöpien vaaraa.
Leinonen, Anttila, Nieminen 2015	Papilloomavirus tartunta ja HPV testin toimivuus kohdunkaulan syövän seulonnassa.	Alan kirjallisuus.	HPV-testi on haastamassa perinteisen papa-kokeen, sen etuja ovat pidempi mm. seulontaväli ja parempi herkkyys.

Taulukko 5 Valikoidut tutkimukset

6.4 Kirjallisuuskatsauksen tulokset

Aineistoon valikoitui 7 tutkimusta, joista jokainen oli laadullinen. Suurin osa tutkimuksista käsittelee HPV:n myöhäisvaikutuksia, syöpää. Tartunnan ehkäisyä sekä seulontoja käsiteltiin myös kattavasti.

Kotaniemi-Talonen ym. (2019) käsitelivät tutkimuksessa papa-kokeen sekä rokotusten merkitystä kohdunkaulansyövän ehkäisyssä. Tutkimuksen mukaan papa-kokeen merkitys kohdunkaulansyövän seulonnassa on merkityksellinen ja nykyistä seulontaohjelmaa olisi hyvä käyttää siihen saakka, kunnes kaikki seulottavat on rokotettu eli ainakin seuraavan puolen vuosisadan ajan. Tutkimuksessa käsitellään myös papilloomavirustartunnan riskitekijöitä, joita mainitaan olevan tupakointi, varhain aloitettu seksielämä, runsas seksikumppaneiden määrä, toistuvat raskaudet, sekä HIV tai jokin muu immunitettä alentava tila, tai jokin muu genitaalialueen immunitettä alentava tila, kuten klamydia ja emättimen bakteeritasapainon häiriö. (Kotaniemi-Talonen ym. 2019.) Leinonen ym. (2015) Tutkimuksessa käsiteltiin sitä, miten uusi HPV testi toimii kohdunkaulansyövän seulonnassa. Tulosten mukaan HPV-testi on haastamassa perinteisen papa-kokeen tulevaisuudessa. Uuden testin etuja ovat pidempi seulontaväli sekä parempi herkkyys. Tutkimuksessa käsiteltiin myös riskitekijöitä, joista yhtenäisiä edellisen tutkimuksen kanssa olivat runsas seksikumppaneiden määrä sekä uusi seksikumppani. Varhaisen seksielämän aloituksen ei tässä tutkimuksessa taas katsottu olevan itsenäinen riskitekijä. Naimattomilla ja eronneilla näyttäisi olevan kolminkertainen riski saada HPV-tartunta naimisissa oleviin verrattuna. (Leinonen ym. 2015.)

Pekkonen & Ojala (2013) tutkimuksessa käsittelyssä oli papilloomaviruksen syöpää aiheuttavien mekanismien tutkiminen syövän ehkäisyn kehittämisessä. Tuloksena että syöpää aiheuttamia mekanismeja on tutkittava lisää, jotta parempia hoitoja voidaan kehittää ja mahdollisesti joskus ehkäistä syöpää. (Pekkonen & Ojala 2013.) Syrjänen & Rautava (2015) käsitelivät HPV-infektion muuttunutta epidemiologiaa ja syövän yleistymistä, tuloksissa mainittiin HPV:n kroonistumiseen johtavien vaaratekijöiden tiedon olevan vielä puutteellista. (Syrjänen & Rautava 2015).

Salmivaaran (2020) tutkimuksessa käsiteltiin rokotusikäisten nuorten käsityksiä HPV-rokotteesta. Tutkimuksen mukaan rokotusten toimintamekanismeihin liittyvät ymmärrykset ovat pääosin heikkoja, ja rokotteen ottamiseen liittyvä päätös vaihtelevaa ja osa nuorista tekee päätöksen itse ja osa vanhempien kanssa keskustellen. Tutkimuksen mukaan nuorien käsitykset kohdunkaulansyövän kehittymisestä, papilloomaviruksen roolista ja rokotteen toimintamekanismeihin liittyvät ymmärrykset ovat vaihtelevia ja pääosin heikkoja. HPV-rokote ymmärretään ennen kaikkea naisten syöpärokotteena. (Salmivaara 2020.)

Kuten Syrjänen (2013) tutkimuksessaan mainitsee, HPV tartunnan ehkäisyllä voidaan vähentää pään ja kaulan alueen syöpiä. Tutkimuksen mukaan useissa tutkimuksissa HPV-infektion vaaratekijöiksi on todettu suuseksi, syvät suudelmat sekä tupakointi. Suun HPV infektiota on myös miehillä hieman yleisempi kuin naisilla. (Syrjänen 2013.)

7 Tietotesti papilloomaviruksesta

Opinnäytetyön tulokset muodostuivat kirjallisuuskatsauksen avulla. Kirjallisuuskatsauksesta saadut tulokset antoivat vastauksia ja käsityksiä siihen, millaisia kysymyksiä tietotestin olisi hyvä sisältää. Tulokset antoivat myös vastaukset tutkimuskysymyksiimme, joita oli kaksi. Mitä papilloomaviruksen tartuntatavoista ja sen aiheuttamista haitoista on hyvä tietää? Sekä Miten voi välttää papilloomavirustartunnan? Tulokset ja aineisto ovat lueteltuna edellä taulukossa 2, ja avattuna luvussa 6.4.

Aineiston tarkastelun muodostui selkeys siitä, että yleinen tieto papilloomaviruksesta, papilloomaviruksen tartunta tavat, papilloomaviruksen ehkäisy ja hoito sekä pitkittyneen papilloomaviruksen seuraukset sekä yleiset asenteet papilloomaviruksesta olivat tuotettavan testin aihealueet. Myös asenteisiin liittyviä kysymyksiä mukaan otettiin kaksi.

7.1 Testin laatiminen

Hyvä kysymys - sivustolta löytyy artikkeleita ja tietoa eri elämän tilanteessa oleville. Palvelu kannustaa löytämään elämässä askarruttaviin kysymyksiin vastauksen erilaisten kevyiden testien kautta. Hyvä kysymys - testien avulla voi arvioida omaa tilannetta ja saada ajatuksia, miten toimia seuraavaksi (Hyvä kysymys 2022).

Tuotimme 12 kysymystä Hyvä kysymys - sivustolle. Testin kysymykset muodostuivat kirjallisuuskatsauksen avulla. Vastauksien pohjana käytettiin teoreettista viitekehystä, joka on muodostettu ajankohtaisista ja kattavista lähteistä, tämä varmistti siten testin paikkaansa pitävyyden. Sisältö on suunniteltu niin tytöille kuin pojillekin. Väestöliiton puolelta olemme olleet sähköpostitse yhteydessä Suvi Leppälahden sekä Antti Lahtisen kanssa. He antoivat meille ohjeistuksen, miten suunnitella testiä Hyvä kysymys - testin alustalle.

Testin kysymykset on luotu kirjallisuuskatsauksen tulosten sekä väestöliiton toiveiden pohjalta. Kysymyksiin vastaus vaihtoehdot ovat kyllä tai ei. Vastauksen valittua näytölle tulee oikea vastaus ja pieni muotoinen selvennys aiheesta. Lopussa kaksi mielipidemuotoista kysymystä, joihin oikea vastaus löytyy jokaiselta vastaajalta itseltään. Tietotestin tekemisen jälkeen nuorelle tulee esille vastauksesta saadut pisteet, oikeat vastaukset sekä lisätietoa kunkin kysymykseen liittyen. Testin tarkoituksena on nuorten tietämyksen lisääminen papilloomaviruksesta, joten oikeiden vastausten ja lisätietojen antaminen on siten perusteltua.

7.2 Testin kysymykset ja vastaukset

Seuraavaksi taulukoituna tietotestiin valikoidut kysymykset sekä oikeat vastaukset. Kysymykset muodostuivat kirjallisuuskatsauksen avulla ja vastaukset sekä lisätiedot ovat näyttöön perustuvaa tietoa työn teoreettisesta viitekehystä.

1. Onko papilloomavirus maailmanlaajuisesti yleisin suojaamattomassa seksissä tarttuva virus?	Kyllä. Papilloomavirus eli HPV (Human Papilloma Virus) on maailmanlaajuisesti yleisin suojaamattomassa iho- tai limakalvokontaktissa tarttuva virus. (HPV eli ihmisen papilloomavirus, Terveyskylä, Naistentalo.)
2. Antaako kondomi täydellisen suojan papilloomavirusta vastaan?	Ei. Kondomin käyttö estää n. 70 % tartunnoista. (THL 2019.)
3. Aiheuttaako papilloomavirustartunta aina oireita?	Ei. Suurin osa papilloomavirus tartunnoista on oireeton ja voi hävitä itsestään ilman hoitoa, toisilla se voi aiheuttaa oireita vuosien päästäkin. (THL 2019.)
4. Voiko papilloomavirus tarttua muualta kuin sukuelimistä?	Kyllä. Papilloomavirus voi tarttua myös muualta iholta, suun-, sukuelinten- sekä peräaukon limakalvoilta, ruokatorvesta, nielusta ja myös silmien limakalvoilta. (Vesterinen 2004, 77.)
5. Aiheuttaako papilloomavirus oireita ainoastaan sukuelinten alueella?	Ei. Suurin osa papilloomaviruksista aiheuttaa iholla infektoita, joiden esiintyvyys sukuelinten alueella on vajaa puolet. (Vesterinen 2004, 77.)
6. Voiko pitkittynyt papilloomavirusinfektio aiheuttaa syöpää?	Kyllä. Papilloomavirusinfektioista n. yksi kymmenestä etenee syövän esiasteeksi, ja osa näistä syöväksi. (THL 2019.)
7. Onko kondyloomat papilloomaviruksen aiheuttamia?	Kyllä. Kondyloomat ovat papilloomaviruksen aiheuttama hyvälaatuinen ihomuutos, jotka esiintyvät tavallisimmin sukuelinten alueella. (Hiltunen-Back, 2008.)

8. Antaako HPV-rokote parhaimman suoja papilloomavirusta vastaan?	Kyllä. HPV-rokote antaa parhaimman suojan taudin aiheuttamia sairauksia, kun se on annettu hyvissä ajoin ennen virukselle altistumista eli ennen seksielämän aloittamista. (Tiitinen, 2021.)
9. Voitko HPV-rokotteen antaa tytöille ja pojille?	Kyllä. HPV-rokote voidaan antaa niin tytöille, kuin pojillekin ja poikien rokottaminen suojaa myös tyttöjä tartunnalta ja toisinpäin. (Tiitinen, 2021.)
10. Onko kaikilla oikeus saada tieto papilloomaviruksen haitoista?	Kyllä. WAS (Word Association for Sexual Health) julistamien seksuaalioikeuksien numero 2. mukaan ”Jokaisella on vapaus tehdä itsenäisiä ja vastuullisia päätöksiä, jotka eivät voi toteutua ilman tietoa seksuaalisuudesta, siksi jokaisella on oikeus saada seksuaalioikeuksia kunnioittavaa seksuaalikasvatusta”. (Seksuaalioikeudet. (WAS 2022.)
11. Pohdi, osaatko suojautua papilloomavirukselta.	
12. Saitko uutta tietoa papilloomaviruksesta?	

Taulukko 6 Testin kysymykset ja oikeat vastaukset

7.3 Testistä saatu palaute

Väestöliitolta pyydettiin palautetta testistä. Palautteessa mainittiin seuraavia asioita yleisesti: sukupuolitautien sijaan puhutaan seksitaudeista sekä sukupuolielinten sijaan sukuelimistä. Kysymysten osalta he halusivat muuttaa kysymyksen 1 muotoon ”Onko papilloomavirus maailman laajuisesti yleisin suojaamattomassa seksissä tarttuva virus?” sekä tietää läheteemme kysymysten 1, 2 ja 6 selitteisiin, ja pyysivät lisäämään testin loppuun lähdeluettelon. Testiin lisättiin lähdeviitteet sekä lähdeluettelo, sekä tehtiin muut muutokset ja palautettiin uudelleen Väestöliitton.

8 Pohdinta

Opinnäytetyössä on selitetty kattavasti papilloomaviruksesta, sen erilaisista tartunta tavoista, ehkäisystä ja suojautumisesta eli HPV-rokotteesta. Työssä käsiteltiin myös kattavasti pitkä aikaisen papilloomaviruksen aiheuttamia kohdunsolumuutoksia, jotka voivat pahimmillaan edetä syövän esiasteeksi asti. Myös nuorten seksuaalikehitystä ja terveyttä käsiteltiin laajalti vauvasta varhaisaikuisuuteen asti. Aiheesta oli runsaasti tutkittua ja ajankohtaista tietoa tarjolla, ja se helpotti opinnäytetyön teossa. Mielestämme on tärkeää lisätä nuorille tarvittava tieto ja antaa tukea asian puolesta. Hyvä kysymys tietotestin avulla uskomme saavamme lisättyä tietoa nuorten keskuudessa papilloomaviruksesta.

Tutkimuskysymykset kohdistuivat aluksi nuoriin, mutta tutkimuksia löytyi kirjallisuuskatsauksessa heikosti. Jouduimme muuttamaan tutkimuskysymyksiä ja näin saatiin kattava testipaketti luotua Väestöliitolle. Papilloomaviruksesta, sen tartuntatavoista ja ehkäisystä tulee tietää samat asiat ikään ja sukupuoleen katsomatta. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli nuorten seksuaaliterveyden edistäminen ja näyttöön perustuvan tiedon tarjoaminen tietotestin muodossa. Kirjallisuuskatsauksella haettiin vastaukset tutkimuskysymyksiin.

8.1 Tietotestin tarkastelua

Tietotesti laadittiin kirjallisuuskatsauksen ja teoreettisen viitekehyksen avulla. Testin kysymykset muodostuivat kirjallisuuskatsauksen tulosten pohjalta ja vastaukset teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Testissä käytettiin tuoreita ja luotettavia lähteitä.

Testi sisältää 12 kysymystä, joista kymmenen tarkastelee papilloomavirusta teoriatasolla ja kaksi liittyy asenteisiin. Testi käsittelee papilloomavirusta kattavasti ja se antaa myös teoriatietoa aiheeseen liittyen. Lopussa olevat kaksi asennekysymystä saavat testin tekijän pohtimaan omia valmiuksiaan papilloomavirukselta suojautumiseen ja siihen, opettiko testi jotain uutta aiheeseen liittyen.

Kirjallisuuskatsauksessa valituista artikkeleista kaksi käsitteli rokotuksia, kaksi papilloomaviruksen myöhäisvaikutuksia eli kohdunkaulansyöpää ja kaksi papilloomaviruksen riski- ja altistustekijöitä. Salmivaaran (2020) tutkimuksessa käsiteltiin nuorten käsityksiä HPV-rokotteesta. Tulokset käsitelivät aihettamme laajasti ja niistä nousi helposti esille aiheita, joista kysymykset muodostettiin.

8.2 Opinnäytetyön eettiset ja luotettavuuskysymykset

Hyvälle eettiselle tutkimukselle edellytys on, että se on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Opinnäytetyön luotettavuutta voi parantaa arvioivalla ja kriittisellä työasenteella. Arviointi kokonaisvaltaista tarkastelua ja työn tekeminen vaati alusta alkaen pohtimaan asioita erinäkökulmista, mitä, miksi, miten jne. Opinnäytetyötä käydään läpi tutkimuksen erivaiheissa ja peruskysymyksiin on oleellista vastata kattavasti. Tutkimusprosessin tulokset suhteuttamalla tulokset tutkimusongelmiin ja niiden ratkaisu menetelmiin, mahdollistaa opinnäytetyön luotettavuuden arvioinnin. (KvaliMOTV 2021.)

Tämä huomioitui opinnäytetyössä siten että siinä on käytetty luotettavia lähteitä ja kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimukset ovat tuoreita. Lähdeviitteet ja lähdeluettelot rakennettiin Laurean ohjeita noudattaen ja jokainen käytetty lähde merkittiin tekstiviitteellä tekstiin. Niin työn teoreettisessa viitekehyksessä kuin kirjallisuuskatsauksessakin on käytetty pääsääntöisesti sähköisiä lähteitä, joka takasi tutkimuksen ajankohtaisuuden. (Tenk 2021).

Opinnäytetyö tehtiin noudattaen Laurean opinnäytetyön ohjeita. Laadimme väestöliiton edustajien kanssa kirjallisen opinnäytetyösopimuksen, kuuntelimme myös Väestöliiton toiveita testin sisällöstä.

Lähteet

Painetut

Cacciatore, E., & Korteniemi-Poikela, R. 2010. Portaita pitkin. Opas vanhemmille. Lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen. Helsinki: WSOY. Viitattu 6.1.2022.

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S.-M., Pietilä, A.-M., & Jääskeläinen, P. 2013. Kuvailuva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede 4/2013. Kuopio. Viitattu 21.1.2022.

Sarajärvi, A., & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi. Viitattu 21.4.2022.

Vesterinen, E. 2004. Papa-kokeen kertomaa - solumuutoksesta kohdunkaulan syöpään. Helsinki: Edita. Viitattu 16.12.2021.

Sähköiset

Hiltunen-Back, E 2008. Kondylooman hoito. Duodecim. Viitattu 17.1.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/duo97259>

HPV eli ihmisen papilloomavirus Terveyskylä, Naistentalo. <https://www.terveyskyla.fi/nais-talo/gynekologinen-terveys/kohdunsuun-irtosolumuutokset-papa/hpv-eli-ihmisen-papilloomavirus> Luettu: 15.4.2021

Hyvä kysymys 2018. Mitä ovat seksuaalioikeudet? Väestöliitto. Viitattu 16.1.2022. <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/mita-ovat-seksuaalioikeudet/>

Hyvä kysymys 2018. Tukea ja tietoa kun elämän askarruttaa. Väestöliitto. Viitattu 21.2.2022. <https://www.hyvakysymys.fi/tiedotteet/tukea-ja-tietoa-maksutta-kaikille-silloin-kun-elama-askarruttaa/>

Hyvä kysymys 2018.1. Seksuaalisuuden porras: minä olen ihana! Väestöliitto. Viitattu 15.1.2022. <https://www.hyvakysymys.fi/video/seksuaalisuuden-portaat-1-seksuaalisuuden-porras-olen-ihana/>

Hyvä kysymys 2018. 5. Seksuaalisuuden porras: Tuttu, mutta salattu. Väestöliitto. Viitattu 15.1.2022. <https://www.hyvakysymys.fi/video/5-seksuaalisuuden-porras-tuttu-mutta-salattu/>

Hyvä kysymys 2022. Testi. Väestöliitto. Viitattu 3.5.2022 <https://www.hyvakysymys.fi/testi/>

Ihmisoikeudet 2021. Mitä seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat? Viitattu 15.12.2021. <https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeudet/seksuaalioikeudet/>

Kaikki syövästä 2021. Kohdunkaulan syöpä. Viitattu 19.9.2021. <https://www.kaikki-syovasta.fi/tietoa-syovasta/syopataudit/kohdunkaulan-syopa/>

Kotaniemi-Talonen, L., Jakobsson, M., Virtanen, A., & Nieminen, P. 2019. HPV ja kohdunkaulansyövän ehkäisy - missä meillä nyt mennään? Viitattu 3.5.2022. <https://www-terveysportti-fi.nelli.laurea.fi/xmedia/duo/duo15152.pdf>

KvaliMOTV 2021. Mikä ihmeen tutkimusetiikka? https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_3.html

Leinonen, M., Anttila, A., & Nieminen, P. 2015. Papilloomavirustartunta ja HPV-testin toimivuus kohdunkaulansyövän seulonnassa. Viitattu 3.5.2022. <https://www-laakarilehti-fi.nelli.laurea.fi/tieteessa/katsausartikkeli/papilloomavirustartunta-ja-hpv-testin-toimivuus-kohdunkaulan-syovan-seulonnassa/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2020. 12-15vuotiaan seksuaalinen kehitys. Viitattu 16.1.2021. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-seksuaalinen-kehitys/>

Mielenterveystalo 2021. Nuorten mielenterveystalo. Viitattu 16.9.2021. https://www.mielenterveystalo.fi/nuoret/tietoa_mielenterveydesta/nuorten_mielenterveysongelmat/Pages/Johdanto-nuoruusik%C3%A4%C3%A4n.aspx

Murrosiässä nuori kasvaa ja kehittyy Terveyskylä, Nuortentalo. <https://www.terveyskyla.fi/nuortentalo/el%C3%A4m%C3%A4ni/murrosik%C3%A4/murrosi%C3%A4ss%C3%A4-nuori-kasvaa-ja-kehittyy> Luettu 15.1.2022

Nuorten elämä 2021. Seksuaalisuus. Viitattu 16.9.2021. <https://www.nuortenelama.fi/ela-vaa-elamaa/ihmissuhteet-ja-seurustelu/seksuaalisuus-497>

Nyyti 2021. Seksuaalisuus. Viitattu 17.9.2021. <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/ihmissuhteet/seksuaalisuus/>

Pekkonen, P., & Ojala, M. 2013. Virusinfektio - monimuotoinen syövän aiheuttaja. Viitattu 3.5.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2013/15/duo11120?keyword=%20Virusinfektio%20:%20monimuotoinen%20sy%C3%B6v%C3%A4n%20aiheuttaja>

Salmivaara, S. 2020. Tavallinen erikoisrokote naisten syöpää vastaan - Rokotusikäisten tyttöjen käsityksiä HPV-rokotteesta. Viitattu 3.5.2022. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/120881/SalmivaaraSaara.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Suomen syöpärekisteri 2022. Kohdunkaulan syövän seulonta. Viitattu 21.1.2022. <https://syoparekisteri.fi/seulonta/kohdunkaulansyovanseulonta/>

Syrjänen, S. 2013. HPV-tartunnan ehkäisy voi vähentää myös pään ja kaulan alueen syöpien vaaraa. Viitattu 4.5.2022. <https://www-laakarilehti-fi.nelli.laurea.fi/arkisto/paakirjoitukset/hpv-tartunnan-ehkaisy-voi-vahentaa-myo-paan-ja-kaulan-alueen-syopien-vaaraa/>

Syrjänen, S., & Rautava, J. 2015. HPV ja syöpä. Viitattu 3.5.2022. <https://www-terveysportti-fi.nelli.laurea.fi/xmedia/duo/duo12462.pdf>

Tarnanen K., Hiltunen-Back E., & Komulainen J 2021. Seksitaudit. Käypä hoito. Duodecim. Viitattu 26.2.2022. <https://www.kaypahoito.fi/khp00095>

Tartuntatautilaki 1227/ 2016. Finlex. Viitattu 6.5.2022 <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161227>

Tenk 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen suomessa. Viitattu 4.5.2022. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

THL 2019. Papilloomavirusinfektio. Viitattu 15.9.2021. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/papilloomavirusinfektio>

THL 2021. HPV-eli papilloomavirusrokote. Viitattu 22.10.2021. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/rokotteet-a-o/hpv-eli-papilloomavirusrokote>

Tiitinen, A 2021. HPV-rokote. Duodecim. Viitattu 22.10.2021. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00940>

Väestöliitto 2021. Väestöliitto. Viitattu 19.9.2021. <https://www.vaestoliitto.fi/vaestoliitto/>

World associant sexual health 2022. History. Viitattu 30.1.2022. <https://worldsexualhealth.net/organization/history/>

Taulukot

Taulukko 1 Seksuaalioikeudet. (WAS 2022; Hyvä kysymys 2018).....	16
Taulukko 2. Valinta- ja poissulkukriteerit.....	18
Taulukko 3. Aineiston haut ja vaiheet	19
Taulukko 4 Sisällönanalyysin käsitteet	20
Taulukko 5 Valikoidut tutkimukset.....	21
Taulukko 6 Testin kysymykset ja oikeat vastaukset	25